לרבי יאשיה דדריה לא תיתב אברעיך עד דמפרשת ליה להא א] (מתני') מנין לעומר שמתיר בהשרשה, מנלן דכתיב אביב לאו מכלל דאיכא דלאו אביב! (א) דלאו אביב ולעולם דעייל שליש, אלא אמר שמואל מהכא חרמש לאו מכלל דאיכא דלאו בר חרמש, (ב) דלאו בר חרמש ולעולם שחת, אמר רבי יצחק קמה לאו מכלל דלאו בר קמה (ג) דלאו בר קמה ולעולם אגם: אלא אמר רבא אשר תזרע משעת זריעה אמר ליה רב פפא לרבא אי הכי אע"ג דלא השריש נמי? אמר ליה סודני בשדה כתיב: **מתני'** ב] קוצרין בית השלחין שבעמקים אבל לא גודשין, אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בידם, קוצר לשחת ג] ומאכיל לבהמה, א"ר יהודה אימתי, בזמן ד] שהתחיל עד שלא הביא שליש ר"ש אומר ה] יקצור ויאכיל אף ו] משהביא שליש קוצרין מפני נטיעות ז] מפני בית האבל מפני ביטול בית המדרש (ד) ולא ח] יעשה אותן כריכות אבל מניחן צבתים. מצות העומר לבא מן הקמה, לא מצא, יביא מן העמרים, מצותו לבא מן הלח, לא מצא יביא ט] יבש, מצותו לקצור בלילה, י] נקצר ביום כשר ודוחה את השבת: **גמ'** תניא ר' בנימין אומר כתוב אחד אומר וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר וכתיב ראשית קצירכם אל הכהן הא כיצד ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר, ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר אימא ממין שאתה מביא אי אתה קוצר ממין שאי אתה מביא אתה קוצר ההוא לא מצית אמרת מדרבי יא] יוחנן: אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים [וכו']: יב] מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו רבי יהודה, וסבר ר' יהודה קצירה דאנשי יריחו ברצון חכמים הוא והא תניא *) ששה דברים עשו אנשי יריחו שלשה ברצון חכמים ושלשה שלא ברצון חכמים, ואלו שברצון חכמים יג] מרכיבין דקלים כל היום, וכורכין את שמע, וקוצרין לפני העומר ברצון חכמים ואלו שלא ברצון חכמים גודשין לפני העומר, ומתירין גמזיות של הקדש של חרוב ושל שקמה ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתות ובימים טובים דברי ר"מ אמר לו רבי יהודה אם ברצון חכמים יד] הן עושין יהו כל אדם עושין כן אלא אלו ואלו טו] שלא ברצון חכמים ועל שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואלו שלא מיחו בידם מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין וגודשין לפני העומר ואלו שמיחו בידם

מתירין

*) פסחים נו. [תוספתא פ"ג]

גרבי יאשיה דדריה · שהיה בחור ובן גילו לאתויי רבי יאשיה הגדול שהיה זקן: שמתיר בהשרשה · שאם השריש קודם לעומר עומר מתיר ואע"ג דלא גדל כלום: מנלן · בתמיה: דכתיב אביב קלוי באש (ויקרא ב) מדקאמר מן האביב הבא העומר: מכלל דאיכא דלאו אביב · וקרי ליה עומר והאי לא ממעטיה תורה אלא מהבאת העומר לחודיה: וקפריך דלמא דלאו אביב · שרי ולעולם שהביא שליש אבל תבואה שלא הביאה שליש לא שרי לה עומר (ה) אביב מבושל כל צרכו: מכלל דאיכא דלאו בר חרמש והיינו שלא הביא שליש דאי הביא שליש בר חרמש הוא ושרי ליה עומר והאי לא ממעטיה אלא (ו) (מחרמש): וקפריך דלמא דלאו בר חרמש · שרי ולעולם דהוא כבר שחת וראוי למאכל בהמה אבל השרשה לא שרי: קמה · מהחל חרמש בקמה: מכלל דאיכא דלאו יז] קמה · שאין בו קמה והיינו השרשה: אגם · שגדלה מעט לכוף ראשו כנגד העיקר כמו (ישעיה נח) הלכוף כאגמון ראשו: אשר תזרע יח] · וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע (שמות כג) משעת זריעה שרי ובשתי הלחם כתיב יט] ואזריעה דעומר קאי דשתי הלחם לא שרו למקדש אלא תבואה דשרו עומר להדיוט שרו שתי הלחם למקדש: סודני · תלמידי חכמים על שם סוד ה' ליראיו (תהלים כה) א"נ רב פפא רמי שכרא הוה כדאמרינן בפסחים (דף קיג.) כ] אי לאו דרמאי שכרא לא איעתרי וסודני מיקרי כדאמרי' התם תמרי בארבלך אבי סודנא רהוט ואמאי קרו ליה סודנא סוד נאה שמעשרם וגמילות חסדים: בשדה כתיב · עד שיהא נקלט ונשרש בשדה: מתני' קוצרין בית השלחין שבעמקים · מפני שמפסידים מאד ועוד דרשות הן ואין (ז) איסור כאן בקצירה: קוצר לקצור משם · קודם לעומר להאכיל לבהמתו: אימתי בזמן שהתחיל · לקוצרה לצורך בהמה עד שלא הביאה שליש קוצר אף (ח) משהביאה שליש: אף יקצור · יתחיל לקצור ויאכיל לבהמתו משהביאה שליש כא]: קוצרין מפני הנטיעות · שלא יפסדו לפי שאותה תבואה אינה ראויה לעומר כדאמרינן פ' כל הקרבנות (לקמן פה.) אין מביאין לא מבית השלחין ולא מבית העמקים ואמרינן במתניתין ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר: ג"א מפני הנטיעות משום כלאים והכי נקט נטיעות משום אורחא דמילתא פעמים שאדם זורע תבואה ואין שם נטיעות ואחר זמן עולות שם נטיעות מאליהן וצריך לקצור את הזרעים משום כלאים: ומפני בית האבל · שאין להם מקום פנוי לישב ברחבה לברך ברכת רחבה כדאמר בפ"ק דכתובות (דף ח.) אחינו המיוחדים וכו': ומפני בית המדרש · שאין מקום לישב לתלמידים האי קציר מלה ניתא: כריכות · אלומים *) קשורים: צבתים · בלא קישור שקורין יבילי"ש: מן הקמה · שתהא קצירה לשמה כדכתיב (דברים טז) מהחל חרמש בקמה: לא מצא · שכבר נקצר הכל: מן הלח · דכתיב (ויקרא ב) כרמל רך ומל: נקצר בלילה · כדאמר בריש פירקין: גמ' וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר (וגו') · דמשמע שיכול לקצור קודם הבאת העומר וכתיב ראשית קצירכם דמשמע שתהא ראשית לכל הקצירות: [א] ממקום שאתה יכול להביא · כב] עומר: אי אתה קוצר · קודם לעומר: ואימא ממין כג] שאי [אתה מביא] אתה קוצר · חטין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון שמותר לקצור קודם לעומר שהרי אין העומר בא מהם: מדרבי יוחנן · דאמר לעיל אתיא ראשית ראשית מחלה: מאן שמעת ליה דנקט ליפנא דמיחו ולא מיחו · כדקתני במתניתין ולא מיחו בידם חכמים: רבי יהודה היא · כדמפרש לקמן: מרכיבין דקלים כל היום · של ארבעה עשר בניסן דסברי לאו מלאכה חשובה היא: וכורכין את שמע · מפרש בפסחים במקום שנהגו שהיו אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין ליתן ריוח בין תיבה לתיבה: לפני העומר כו' · ואע"ג דאמר רבי מאיר לעיל (דף סח:) מצאין שוק ירושלים מלאין קמח וקלי שלא ברצון חכמים תנא דלמא אתי למיכל מיניה התם הוא דעסיק ביה טובא בקצירה וטחינה וקלי והרקדה ועוד שלא במקום פסידה הוא אבל אנשי יריחו דפסידא איכא וקצירה לחודה שרינן נמי מודה רבי מאיר דברצון חכמים הוא הדש מדלא שרי גדישה:

*) [עי' תוס' לקמן פד. ד"ה כריכות]

קוצרין בית השלחין · פירשתי לעיל: **מרכיבין** דקלים כל היום · בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נו.) מפרש דמנחי סופרא דיכרא בגו נקובתא ותימה דהתם לעיל (דף סו.) אמרינן גבי רבי אלעי קן כפנייתא בשביעית כדניסחי קן ופירש בקונטרס שם דקלים זכרים שאין עושין פירות לכך נראה איפכא דניסחי הם הנקבות אבל הזכרים עושים פירות ובערוך פי' בערך ניסחן דניסחי הם התמרים קטנים שבקטנותן הם מתוקין וכשגדלין נעשין מרים כעין שקדים מרים דסוף פ"ק דחולין (דף כה:) ולכך מותר לקוצצן פן יופסדו ומרכיבין דקלים פי' בערוך שהם דקלים נקבות שמתאוים לזכר ומשיר פירותיו עד שמכניסין זכר וסורכין בו ומתעברין פירותיו ושמא דוקא דקלים דעתים ליאבד יותר דאמר במדרש מה תמר זה יש לו תאוה אף ישראל יש להם תאוה לעשות רצון אביהם שבשמים ואמר ברקא יריחו מעשה באחד שראה [ב] דקל אחד אמר להם לדקלים שביריחו מתאוה והביא ייחור מדקל אחד מיריחו והרכיב בו וטען פירות כבתחלה: **וכורכין** את שמע · בפרק מקום שנהגו (פסחים נו.) מפרש היכי עבדי [ג] אמר רב יהודה כו' אמר שמואל ולא היו מפסיקים ונראה לפרש דלא היו מפסיקין בין ישראל לשם שלא יהא נראה כאומר לישראל ישמע את השם ופסוקיה דקרא היינו שמע ישראל כי ה' אלהינו ה' אחד ובירושלמי אמרינן שלא היו מפסיקין [ס] בין תיבה לתיבה ויש מי שאומר שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך [ה]: **וקוצרין** לפני העומר · יש ספרים שכתוב בהן בדברי רבי מאיר קוצרין וגודשין וכן בתוספתא ובשלא ברצון חכמים שנאה וטעמין

רבינו גרשום

דדריה · בן גילו מכלל דיש זקן ממנו: דכתיב אביב קלוי תקריב לאו מכלל דאיכא דלאו אביב ואינו ראוי להקריב והאי ניהו נשרש וקא שרי ליה עומר: דלאו בר חרמש הוא · היינו דנשרש: ולעולם שחת דאינו ראוי לחרמש לגמרי: דלאו קמה היינו נשרש: אגם · היינו לאחר שהשריש ונתגדל במעט יתן פרי לכוף ראשו והיינו קודם דליהוי שחת: אלא אמר רבא מהכא חג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע משעת זריעה מותר: סודני · ת"ח כמו סוד ה' ליראיו: בשדה כתיב · מותר שנטוע בשדה והיינו השרשה: כתוב אחד או' וקצרתם את קצירה · דמשמע דמותר לקצור קודם העומר: וכתיב ראשית קצירכם · דמשמע דאסור לקצור קודם העומר: ממקום שאי אתה מביא · ומאי נינהו בית השלחין לפי שתבואתו יבשה והכא בעינן כרמל: אתה קוצר קודם לעומר: ההוא לא מצית אמרת מדר' יוחנן · דאמר אתיא ראשית ראשית מחלה כי היכי דלענין חלה חמשת המינין חייבין הכא נמי כולהו אסורין לקצור: מרכיבין דקלים כל היום · של י"ד בניסן דאמר במלאכה דהוא לא הויא מלאכה חשובה: וכורכין את שמע · דאומרי אשר אנכי מצוך היום על לבבך וסברי רבנן אמאי הכי מותר דלא משמע היום על לבבך ולאו מהר: וקוצרין לפני העומר · דלא חיישינן דלמא אתי למיכל: גמזיות: ענפים גדולין חבוא לאסור לצורך קורות: נשר · פירות

שיטה מקובצת

א] להא מילתא:
ב] קוצרין כו' ולא גרסינן דילמא אתי למיכל מינה משום פסידא ואולי לאיבוד אם משהין אותה מלקצור הוא קטן ואין נגדשין דבהא ליכא פסידא לאשהויי ומשום הכי גרסינן דלמא אתי למיכל מיניה:
ג] ומאכיל לבהמתו וקא לבהמה אבל לא לאדם דקצירת שחת לאדם קצירה חשובה היא:
ד] בזמן שהתחיל:
ה] אומר אף יקצור:
ו] משהביא שליש · ואף לאדם כדמוכח בגמרא: קוצרין מפני הנטיעות פ"ה שלא יפסדו לפי שאותה תבואה כו' [וקשה] דמדרבנן ליגזר דילמא אתי למיכל מיניה [וא"ל] דשרי משום פסידא [דנטיעות] ה"מ פסידא דגופיה אבל הכא משום פסידא דאילן מנלן דשרי תירוצא דבגמרא מפרש טעמא משום קצירת מצוה · גליון · קשה דאין זו סברא להתיר לקצור מפני האסור התבואה כי אם משום האסור התבואה כמו בית השלחין ועוד דבגמרא משמע דקרי ליה קצירת מצוה · תוס' אחרות:
ז] ומפני בית האבל ומפני בית המדרש:
ח] יעשה אותן כריכות אלא מניחן:
ט] יביא מן היבש:
י] בלילה הוא נקצר:
יא] מדרבי יוחנן:
יב] מאן שמעת ליה כו' מרכיבין דקלים כו' וא"ת ... ליה חזר סברא דאיכא דמיחו ולא מיחו מכלל דאיכא
יג] ... [illegible]
יד] ... [illegible]
טו] אלו ואלו עושין שלא:

[illegible]

עין משפט נר מצוה

[דף סח:]

סט א מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה יג:
ע ב ג ד מיי' שם הלכה טו:
עא ה מיי' שם הלכה טו:
עב ו מיי' שם הלכה טו:
עג ז מיי' שם הלכה טו:
עד ח מיי' שם הלכה טו:
עה ט מיי' שם הלכה יז:
עו י מיי' שם הלכה טו:

[לעיל סח.] פסחים יג.

[לעיל סח.]

מסורת הש"ס

[עמ"ש תוס' נזיר כה: ד"ה] [פ"ס]

[פסחים קיג. ע"ש]

פסחים נו:

שם כג.

הגהות צ"ק (א) ממקום שאי אתה יכול [illegible]

הגהות הב"ח (א) גמ' מכלל דאיכא דלאו אביב ודילמא דלאו: (ב) שם דאיכא דלאו בר חרמש ודילמא דלאו: (ג) שם מכלל דלאו בר קמה ודילמא דלאו: (ד) שם במשנה ולא יעשה: (ה) רש"י ד"ה וקפריך דלמא וכו' דלאו אביב הוא מבושל כל צרכו: (ו) ד"ה מכלל דאיכא דלאו בר חרמש וכו' אלא מחרמש כצ"ל: (ז) ד"ה קוצרין וכו' ואין בהם איסור: (ח) ד"ה לאימתי וכו' שליש קוצר אף מהר"ס כס"ד ואח"כ מ"ה אף משהביאה שליש אף יתחיל לקצור כצ"ל ותיבת יקצור נמחק:

נושא מבנה

מקורות

ג' דעות מתי

ויקרא ב' י"ד

ויקרא כ"ג י'

נושא

נושא